

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

ENGLAND CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND
EDUCATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION: a collection scientific works of the International scientific conference – London, England, 2026. Issue 1

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION**». Which took place in London , 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

**Bugungi kunda ekologik muammolar global miqyosda insoniyat taraqqiyoti
va xavfsizligi jiddiy tahdid solmoqda .**

Obilqosimova Shabbona Azamiddin qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Turizm fakulteti, turizm va mehmondostlik
yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Email.obilqosimovashabbona@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada hozirgi davrda global muammo sifatida e'tirof etilayotgan ekologik muammolar, ularning atrof-muhit holatiga hamda insoniyat kelajagiga ko'rsatayotgan salbiy ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqotda ekologik muammolarning kelib chiqish sabablari, ularni bartaraf etish yo'llari va barqaror rivojlanishni ta'minlash masalalari yoritilgan. Maqolada tahlil va sintez, induksiya va deduksiya, taqqoslash, iqtisodiy-statistik tahlil hamda boshqa ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanilgan. Tadqiqot natijalari ekologik muammolarni kamaytirish va atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha ilmiy-amaliy xulosalar chiqarishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Ekologiya, atrof-muhit, global muammolar, barqaror rivojlanish, iqlim o'zgarishi, tabiiy resurslar, ifloslanish, insoniyat kelajagi, ekologik xavfsizlik, muammolarni bartaraf etish, tadqiqot metodologiyasi, ekologik monitoring.

Abstract: This article analyzes environmental problems, which are recognized today as a global issue, and their negative impact on the state of the environment and the future of humanity. The study highlights the causes of these ecological problems, ways to address them, and measures to ensure sustainable development. The research employs scientific methods such as analysis and synthesis, induction and deduction, comparison, economic-statistical analysis, and other relevant approaches. The results of the study contribute to formulating scientific and practical recommendations for mitigating ecological problems and protecting the environment.

Keywords: Ecology, environment, global issues, sustainable development, climate change, natural resources, pollution, future of humanity, environmental security, problem mitigation, research methodology, ecological monitoring.

Аннотация: В данной статье анализируются экологические проблемы, которые в настоящее время признаны глобальными, а также их негативное влияние на состояние окружающей среды и будущее человечества. В исследовании рассматриваются причины этих экологических проблем, пути их решения и меры по обеспечению устойчивого развития. В работе использованы научные методы, такие как анализ и синтез, индукция и дедукция, сравнение, экономико-статистический анализ и другие соответствующие подходы. Результаты исследования способствуют формулированию научно-практических рекомендаций по снижению экологических проблем и охране окружающей среды.

Ключевые слова: Экология, окружающая среда, глобальные проблемы, устойчивое развитие, изменение климата, природные ресурсы,

загрязнение, будущее человечества, экологическая безопасность, снижение проблем, методология исследования, экологический мониторинг.

Kirish: Hozirgi kunda ekologiya yer yuzida global muammo sifatida e'tirof etilib, atrof-muhit holatining yildan-yilga yomonlashib borishi insoniyat kelajagiga jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu muammoni bartaraf etish maqsadida olimlar tomonidan turli ilmiy tadqiqotlar olib borilayotgan bo'lsa-da, hozirgi kungacha ekologik muammolarga to'liq va universal yechim topilmagan. Natijada, ekologik holat kundan-kunga yanada murakkablashib bormoqda.

Ekologiya — bu insoniyat yashab turgan tabiiy muhitning mavjudligini saqlab qolish hamda uni kelgusi avlodlarga sog'lom va barqaror holatda yetkazishni ta'minlashga qaratilgan fan va amaliy faoliyat sohasi hisoblanadi. Shu bois atrof-muhitni muhofaza qilish, ekologik muvozanatni saqlash hamda tabiatga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillarni cheklash va oldini olish dolzarb vazifa sanaladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqotda nazariy va tahliliy yondashuvlar asosida ekologik muammolarning global miqyosdagi holati o'rganildi. Tadqiqot jarayonida tahlil, sintez, taqqoslash hamda statistik ma'lumotlarni o'rganish metodlaridan foydalanildi. Ma'lumotlar ochiq manbalar, ilmiy maqolalar va xalqaro tashkilotlar hisobotlari asosida tahlil qilindi.

Tahlil va natijalar. Ekologik xavf bugungi kunda tobora keng ko'lam olgan holda, dunyo mamlakatlarini ushbu masalani chuqurroq o'rganishga majbur qilmoqda. Jahon yovvoyi tabiat jamg'armasi (WWF), Global Footprint Network va Londonning Zoologik jamiyati mutaxassislari hamkorlikda olib borgan tadqiqotlar natijalariga ko'ra, 1970 yildan buyon dunyoda yovvoyi hayvon va qushlarning soni 3,43 ming turga qisqargan, shuningdek, "Tirik sayyora indeksi" 52 foizga tushgan. Shu jumladan, havo va quruqlikda yashaydigan jonivorlar turlari 76 foizga, er usti va suvda kun kechiradiganlar soni esa 39 foizga kamaygan. Har yili 11 million gektar tropik o'rmonlar kesilib, o'rmonlarni tiklash ishlari bilan solishtirganda yo'qotishlar 10 barobar ko'p. Shuningdek, har kuni atmosferaga 60 million tonnaga yaqin karbonat angidrid chiqishi dunyo okeanlaridagi suv sathining ko'tarilishiga olib kelmoqda.[1]

Global iqlim o'zgarishi dunyo miqyosida keng o'rganilmoqda. Bugungi kunda Yer yuzida global iqlim o'zgarishi, ya'ni atmosferaning o'rtacha haroratining oshishi kuzatilmoqda. So'nggi o'ttiz yil ichida sayyoramizdagi o'rtacha harorat taxminan bir darajaga ko'tarildi. Shuningdek, yangi hasharet va zararkunandalarning turlari paydo bo'ldi, bu esa ekologik muhit va inson faoliyati uchun jiddiy tahdid hisoblanadi.

Shuning uchun tadqiqotda iqlim o'zgarishining asosiy sabablariga alohida e'tibor qaratildi. Boshqa ekologik muammolar bilan bir qatorda, bu jarayonning asosiy drayveri — insoniyatning tabiatdagi faoliyatidir. Ya'ni global isishga antropogen omillar, xususan inson faoliyati, bevosita sabab bo'layotgani ko'plab ilmiy tadqiqotlar bilan tasdiqlangan. Yerdagi o'rtacha haroratning oshishi asosan insoniy faoliyat natijasidir. Bu jarayon XIX asrning oxirlaridan kuzatilgan va uning tezligi doimiy ravishda ortib bormoqda.

Biroq, iqlim o'zgarishini tabiiy omillarga ham bog'lash mumkin. Olimlarning fikriga ko'ra, issiqxona gazlarining emissiyasi global isishning asosiy sabablaridan biri sifatida namoyon bo'ladi. Insoniyat tomonidan qazib olinadigan ko'mir, neft va gaz yoqilg'ilarini iste'mol qilish, sanoat chiqindilari, tog'-kon sanoati, ko'mir bilan ishlaydigan elektr stansiyalari, transport chiqindilari, keng qamrovli qishloq xo'jaligi faoliyati, o'rmon yong'inlari va o'rmonlarning kesilishi issiqxona effektini kuchaytiradi. Gazlarning qizishi natijasida atmosferada hosil bo'ladigan issiqlik energiyasi sayyoramiz yuzasida haroratning ortishiga olib keladi.

1970 yildan 2019 yilgacha iqlim va ob-havo sharoitlari tufayli 11 mingdan ortiq tabiiy ofatlar ro'y berdi, ular har yili jahon iqtisodiyotiga taxminan 520 milliard dollar zarar yetkazmoqda. 2013-yilda "Haiyan" to'foni oqibatida bir million filippinlik boshpanasiz qoldi. Bangladeshdagi ishsizlik darajasi 2010 yilda Ailan tropik siklonidan so'ng 49% ga oshdi. 2005-yildagi "Stan" dovuli Gvatemalada bolalarning 7,3 foizini maktab o'rniga ishlashga majbur qildi. Global isish oziq-ovqat va suv xavfsizligiga ham jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda. BMT ma'lumotlariga ko'ra, taxminan 500 million kishi tuproq eroziyasiga moyil hududlarda yashaydi. Ishlab chiqarilgan oziq-ovqatning kamida 30% yo'qoladi yoki isrof qilinadi. Shu bilan birga, suv zaxiralari yil sayin kamayib bormoqda; suv nafaqat ichimlik suvi sifatida, balki qishloq xo'jaligini ta'minlash uchun ham yetarli emas.[2]

Bugungi kunda ekologik xavf global miqyosda keng tarqalgan bo'lib, insoniyatni tabiatni muhofaza qilish va atrof-muhit bilan muvozanatni saqlash masalasida jiddiy choralar ko'rishga majbur qilmoqda. So'nggi 50 yil ichida sayyoramizdagi o'rtacha havo harorati taxminan 1°C ga oshdi, bu esa global isish jarayonining sezilarli darajada tezlashganini ko'rsatadi.

Hasharotlar va zararkunandalarning yangi turlari paydo bo'lib, ekologik tizimlarning barqarorligi xavf ostiga tushmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, 1970–2019 yillar davomida yovvoyi hayvon va qushlarning soni 3,43 ming turga kamaygan, shuningdek "Tirik sayyora indeksi" 52% ga tushgan (havo va quruqlikda yashaydigan jonivorlar turlari 76%, er usti va suvda yashaydiganlar 39%).

Har yili 11 million gektar tropik o'rmon kesilmoqda, o'rmonlarni tiklash ishlari esa yo'qotishlarga nisbatan 10 barobar kam. Shu bilan birga, har kuni atmosferaga 60 million tonnaga yaqin karbonat angidrid chiqarilishi dunyo okeanlaridagi suv sathining ko'tarilishiga olib kelmoqda.

Iqlim o'zgarishi insoniyat faoliyati bilan bevosita bog'liq bo'lib, issiqxona gazlari emissiyasi, sanoat chiqindilari, transport, ko'mir bilan ishlaydigan elektr stansiyalari, keng qishloq xo'jaligi faoliyati va o'rmonlarning kesilishi global isishga asosiy sabablar sifatida ko'riladi.[4]

1970–2019 yillarda iqlim va ob-havo tufayli sodir bo'lgan tabiiy ofatlar soni 11 mingdan ortiq bo'lib, ular har yili 520 milliard dollardan ortiq zarar yetkazmoqda. Misol uchun: 2013-yilda "Haiyan" to'foni oqibatida 1 million

filippinlik boshpanasiz qoldi. Bangladeshda 2010-yilda Ailan sikloni sabab ishsizlik darajasi 49% ga oshdi. 2005-yildagi “Stan” dovuli Gvatemalada bolalarning 7,3% maktabga emas, ishga borishga majbur bo‘ldi. Global isish oziq-ovqat va suv xavfsizligiga ham jiddiy ta’sir qilmoqda: BMT ma’lumotlariga ko‘ra, 500 million kishi tuproq eroziyasiga moyil hududlarda yashaydi. Ishlab chiqarilgan oziq-ovqatning kamida 30% yo‘qoladi yoki isrof qilinadi. Suv zaxiralari yil sayin kamayib bormoqda, suv ichimlik va qishloq xo‘jaligi uchun yetarli emas.

Ushbu ma’lumotlar ekologik tizimlarning zaiflashayotganini, insoniyat faoliyatining iqlim o‘zgarishiga ta’sirini va atrof-muhitni muhofaza qilish bo‘yicha tizimli choralar zarurligini ko‘rsatadi.[3]

Takliflar. Xalqaro hamkorlikni kuchaytirish: Ekologik xavflarni kamaytirish va global barqaror rivojlanishni ta’minlash uchun mamlakatlararo koordinatsiyalangan siyosiy va ilmiy hamkorlikni mustahkamlash zarur. O‘rmonlarni saqlash va tiklash: Tropik va boshqa o‘rmon resurslarini kesishni cheklash, ularni tiklash bo‘yicha innovatsion va ilg‘or texnologiyalarni joriy etish, shuningdek, bioturfa turlarini himoya qilish tizimini kuchaytirish lozim. Atmosfera va karbonat angidridni nazorat qilish: Sanoat, transport va energetika sohalarida ekologik texnologiyalarni keng qo‘llash orqali global isish va okean sathining ko‘tarilishini kamaytirish.

Yovvoyi hayvonlarni muhofaza qilish: Biologik xilma-xillikni saqlash, turlarni himoya qilish va ularning tabiiy yashash hududlarini kengaytirish uchun ilmiy-asoslangan monitoring va konservatsiya dasturlarini rivojlantirish. Jamiyat ekologik ongini oshirish: Ekologik xavf, barqaror rivojlanish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish bo‘yicha ta’lim, targ‘ibot va ilmiy-amaliy loyihalarni kengaytirish, shuningdek, insonning ekologik mas’uliyatini kuchaytirish.

Xulosa. Ushbu tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, ekologik muammolar bugungi kunda nafaqat atrof-muhitning barqarorligini, balki insoniyatning global xavfsizligini ham jiddiy tahdid ostiga qo‘ymoqda. Yovvoyi hayvon va qushlar turlarining sezilarli darajada kamayishi, tropik o‘rmonlarning muntazam ravishda yo‘qolishi, shuningdek, atmosferaga chiqarilayotgan karbonat angidridning ortishi kabi jarayonlar insoniyat faoliyati va tabiiy tizimlar o‘rtasidagi muvozanatning barqaror buzilayotganini ko‘rsatadi. Tadqiqot natijalari shuni tasdiqladiki, ekologik inqirozlar nafaqat hududiy, balki global xarakterga ega bo‘lib, ularni bartaraf etish kompleks va tizimli yondashuvni talab qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

- 1.<https://yuz.uz/uz/news/ilmiy--izlanishlar--global-ekologik-muammolar-yechimi>
- 2.<https://in-academy.uz/index.php>
- 3.<https://elibrary.sammu.uz/>
- 4.<https://www.lex.uz/docs/-6479134> PQ-171-coh 31.05.2023. Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vazirligi faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida.

